

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΓΝΩΜΗ

Δ 16 /2021

(του αρ. 2, παρ. 2, περ. γ`, υποπερ. δδ` του ν. 4013/2011)

Στην Αθήνα σήμερα, την 23η Φεβρουαρίου του έτους δύο χιλιάδες είκοσι ένα (2021) ημέρα Τρίτη και ώρα 09.30 π.μ. και επί της οδού Κεφαλληνίας 45 & Κομνά Τράκα, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η **ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Από τα προσκληθέντα μέλη της Αρχής παρέστησαν κατά την συνεδρίαση τα ακόλουθα:

- 1. Πρόεδρος:** Γεώργιος Καταπόδης
- 2. Αντιπρόεδρος:** Αδάμ Καραγλάνης
- 3. Μέλη:** Δημήτριος Σταθακόπουλος (μέσω τηλεδιάσκεψης)
Μαρία Στυλιανίδη
Ερωφίλη Χριστοβασίλη
Κωνσταντίνος Βαρδακαστάνης (μέσω τηλεδιάσκεψης)

Γραμματέας: Αικατερίνη Αλτιπαρμάκη, Δ.Ε. Διοικητικών Γραμματέων.

Εισηγήτρια: Δήμητρα Παπασταματίου, Νομικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Κατά τη διάρκεια της Συνεδρίασης παρέστησαν η Προϊσταμένη του Τμήματος Ελέγχου Αιτημάτων Διαπραγμάτευσης, Μαρία Παναγοηλιοπούλου, καθώς και (μέσω τηλεδιάσκεψης) η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Ελέγχου, Μαριλένα Σιδέρη, οι οποίες και αποχώρησαν πριν την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας και λήψης της απόφασης από τα Μέλη της Αρχής.

Θέμα: Παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής κατ' άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ` υποπερ. δδ` του ν. 4013/2011, επί αιτήματος της Περιφέρειας Πελοποννήσου (ΠΕ Λακωνίας) για την προσφυγή της σε διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, προκειμένου για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για τρία (3) νέα και για τέσσερα (4) άγονα δρομολόγια, χωρικής

αρμοδιότητας της Π.Ε. Λακωνίας, για το σχολικό έτος 2020-2021, συνολικής εκτιμώμενης αξίας 14.160,60 €, χωρίς ΦΠΑ.

1. Με το με αρ. πρωτ. 12996/27.01.2021 (αρ. πρωτ. εισερχ. Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 572/27.01.2021) έγγραφο του Τμήματος Προμηθειών της Διεύθυνσης Οικονομικού της Περιφέρειας Πελοποννήσου - Περιφερειακή Ενότητα Λακωνίας, η Περιφέρεια Πελοποννήσου αιτήθηκε την παροχή της σύμφωνης γνώμης της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. (εφεξής και Αρχή), σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, προκειμένου να προβεί σε διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για τρία (3) νέα δρομολόγια λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτη κατάσταση (κατ' άρθρο 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016), καθώς επίσης και για τέσσερα (4) «άγονα» δρομολόγια (κατ' άρθρο 32 παρ. 2 περ. α' του ν. 4412/2016) κατόπιν διενεργηθείσας εν μέρει άγονης διαδικασίας διαπραγμάτευσης, συνολικής εκτιμώμενης αξίας όλων των ανωτέρω δρομολογίων 14.160,60 €, χωρίς ΦΠΑ, για 90 ημέρες το μέγιστο ή μέχρι την ολοκλήρωση σχετικού Διαγωνισμού ή Δ.Σ.Α.

I. Ιστορικό - πραγματικά περιστατικά

2.1 Από τη μελέτη των στοιχείων και εγγράφων του φακέλου της υπόθεσης προκύπτουν τα ακόλουθα.

Με το με αρ. πρωτ. 12996/27.01.2021 (αρ. πρωτ. εισερχ. Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 572/27.01.2021) έγγραφο του Τμήματος Προμηθειών της Διεύθυνσης Οικονομικού της Περιφέρειας Πελοποννήσου – ΠΕ Λακωνίας, η Περιφέρεια Πελοποννήσου αιτήθηκε:

α) την παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής για την ανάθεση τριών (3) νέων δρομολογίων (Ε415,Ε416,Ε417) με Μικρά λεωφορεία, ΔΧ Επιβατικά – ΤΑΞΙ μεταφοράς μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχολικού έτους 2020-2021, τα οποία δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν με τα υφιστάμενα δρομολόγια των τρεχουσών υπογεγραμμένων συμβάσεων που παρατάθηκαν, καθώς αφορούν σε νέα αιτήματα μεταφοράς μαθητών σε σχολικές μονάδες χωρικής αρμοδιότητας ΠΕ Λακωνίας, συνολικού προϋπολογισμού 5.244,30 € χωρίς ΦΠΑ.

β) την παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής για την ανάθεση τεσσάρων (4) άγονων δρομολογίων (Ε395,Ε396,Ε397, Ε414) με Μικρά λεωφορεία, ΔΧ Επιβατικά – ΤΑΞΙ μεταφοράς μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχολικού έτους 2020-2021, κατόπιν εν μέρει άγονης διαδικασίας διαπραγμάτευσης, η οποία διενεργήθηκε σε συνέχεια της υπ' αριθμ. Δ94/2020 σύμφωνης γνώμης της Αρχής, συνολικού προϋπολογισμού 8.916,30 € χωρίς ΦΠΑ.

Η δαπάνη που προκύπτει για τα εν λόγω αιτήματα (α και β), όπως αναφέρει η αναθέτουσα αρχή « αφορά σε ημερήσιο κόστος 157,34 € για 90 ημέρες το μέγιστο, ήτοι από της αναθέσεως και μέχρι την ολοκλήρωση του Διαγωνισμού ή Δ.Σ.Α.»

Η συνολική αξία των συμβάσεων σχολικού έτους 2020-21, ανέρχεται στο ποσό των 4.821.597,66€ συμπ. ΦΠΑ.

2.2 Ως προς την τεκμηρίωση της ανάγκης παροχής των αιτούμενων υπηρεσιών, η αναθέτουσα αρχή αναφέρει τα ακόλουθα:

«Σε συνέχεια των ανωτέρω σχετικών εγγράφων του Τμήματος Δια Βίου Μάθησης & Παιδείας Π.Ε. Λακωνίας καθώς και της διαπραγμάτευσης (υπ.αρ. 20PROC007825344 2020-12-11), η οποία

διενεργείται κατόπιν της υπ. αρ. Δ94/2020 παροχής σύμφωνης γνώμης Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. ανέκυψε η ανάγκη ανάθεσης **τριών (3) νέων δρομολογίων** μεταφοράς μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπ/σης σχολ. έτους 2020 -2021, τα οποία δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν με τα υφιστάμενα δρομολόγια των τρεχουσών υπογεγραμμένων συμβάσεων που παρατάθηκαν και **τεσσάρων (4) αγόνων** που προέκυψαν από την εν λόγω διαπραγμάτευση.

Οι επικαλούμενες περιστάσεις δεν απορρέουν από ευθύνη της Αναθέτουσας Αρχής, καθώς τα αιτήματα των δρομολογίων για τα οποία αιτούμεθα την διενέργεια διαπραγμάτευσης, ανέκυψαν εκ των υστέρων της παράτασης των συμβάσεων, οι οποίες παρατάθηκαν με την υπ. αρ. 1026/26-8-2020, (ΑΔΑ: 6Α137Λ1-Ψ20) Απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής της Περιφέρειας Πελοποννήσου, ενώ τα αιτήματα του Τμήματος Δια Βίου Μάθησης και Παιδείας υποβλήθηκαν τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο 2020. Η λήψη Απόφασης περί παράτασης των συμβάσεων που ήταν σε ισχύ την 30η-6-2020 έγινε σε εφαρμογή των διατάξεων του ν.4713/20 αρ. 33, καθώς ο σχεδιασμός του Διαγωνισμού ή Δυναμικού Συστήματος Αγορών προϋποθέτει το σχεδιασμό των δρομολογίων που χρειάζονται οι σχολικές μονάδες κατά το σχολικό έτος 2020-21, ενέργεια η οποία τελεσφορεί αφού τερματίσουν οι εγγραφές των μαθητών, οι οποίες είναι σχεδόν ατέρμονες, καθώς οι αιτήσεις των γονέων γίνονται δεκτές χωρίς προϋποθέσεις και χρονικούς περιορισμούς, δυνάμει των αρ.Φ7/118139/ΦΔ/Δ1 Απόφαση Υπ. Παιδείας και Θρησκευμάτων ΦΕΚ3838/2020 και του Π.Δ.79/17 ΦΕΚ109/Α).

Συνακόλουθα η ανάγκη είναι κατ' επείγουσα και δεν συμβιβάζεται με τις προθεσμίες που επιβάλλουν άλλες (τακτικές) διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, για το λόγο ότι τα σχολικά μαθήματα είναι σε εξέλιξη και οι μαθητές πρέπει να μετακινηθούν για την παρακολούθηση των μαθημάτων και το αίτημα υποβάλλεται σε εφαρμογή των διατάξεων του ν.4713/20 αρ.33.»

Το σύνολο των δρομολογίων αποτυπώνεται στον επισυναπτόμενο κάτωθι πίνακα:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α -ΤΜΗΜΑΤΑ Ε415-Ε417 ΝΕΑ Δρομολόγια με Μικρά Λεωφορεία-ΔΧ Επιβατικά-ΤΑΞΙ για τη μεταφορά μαθητών Α' /θμιας και Β' /θμιας Εκπ/σης σε σχολικές μονάδες, χωρικής αρμοδιότητας ΠΕ ΛΑΚΩΝΙΑΣ σχολ. έτους 2020-2021. Τιμή Καυσίμου Υπολογισμού 1,150 €/lit Τιμή Διπλού Τιμολογίου Υπολογισμού 1,05 € (Απόφαση Α54501/5518/2014 ΦΕΚ 227/Β/5.2.2014)

Σχολική Μονάδα	Α/Α Δρομολογίου Τμήματος	Τόπος Παραλαβής / Τόπος Προορισμού ΔΙΑΔΡΟΜΗ	Αριθμός μεταφερόμενων μαθητών	Προσφορότερο μεταμορικό μέσο (Λεωφορείο-Μικρό Λεωφορείο ΔΧ Επιβατικό)	Έμφορτα χιλιόμετρα Εντός πόλεως Μικρή Κλίση	Έμφορτα χιλιόμετρα - Εντός πόλεως Μεγάλη Κλίση	Έμφορτα χιλιόμετρα Εκτός πόλεως Μικρή Κλίση	Έμφορτα χιλιόμετρα Εκτός πόλεως Μεγάλη Κλίση	Σύνολο έμφορτων χιλιομέτρων	Δρομολόγιο μονό ή με επιστροφή	Συνοδός	Ημερήσιο Κόστος Προϋπολογισμού με δαπάνη συνοδού	Αριθμός δρομολογίων στη σύμβαση	Προϋπολογισμός τμήματος στην διάρκεια της σύμβασης σχολικό έτος 2020-2021 Άνευ ΦΠΑ	Παρατηρήσεις
ΔΣ ΑΣΩΠΟΥ-ΦΟΙΝΙΚΙΟΥ	Ε 415	ΑΣΩΠΟΣ (ΔΣ)-ΦΟΙΝΙΚΙ	1	ΤΑΞΙ	1,30		5,90		7,20	ΜΟΝΟ	ΟΧΙ	14,43	90	1.298,70	15:00
2ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΣΠΑΡΤΗΣ	Ε 416	ΚΟΚΚΙΝΟΛΟΥΤΣΑ-ΚΡΟΚΕΕΣ-ΚΟΚΚΙΝΟΛΟΥΤΣΑ	1	ΤΑΞΙ	0,90		9,10	2*	12,00	ΔΙΠΛΟ	ΟΧΙ	26,65	90	2.398,50	* 1χλμ ως χωματόδρομος μικρή κλίση
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΜΑΓΟΥΛΑΣ	Ε 417	ΜΑΓΟΥΛΑ -ΝΗΠ. ΜΑΓΟΥΛΑΣ-ΜΑΓΟΥΛΑ	1	ΤΑΞΙ	0,80		1,65		2,45	ΔΙΠΛΟ	ΟΧΙ	17,19	90	1.547,10	
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ	Ε 395	ΑΓΟΡΙΑΝΗ-ΔΣ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ-ΑΓΟΡΙΑΝΗ	1	ΤΑΞΙ	3,00	1,00	12,60	6,00	22,60	ΔΙΠΛΟ	ΟΧΙ	37,63	90	3.386,70	16:00
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΚΟΥΡΑΣ-ΓΚΟΡΙΤΣΑΣ	Ε 396	ΔΣ ΓΚΟΡΙΤΣΑΣ -ΣΚΟΥΡΑ	4	ΤΑΞΙ	1,00		6,10	2,00	9,10	ΜΟΝΟ	ΟΧΙ	16,37	90	1.473,30	ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ 16:00
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΓΟΥΛΑΣ	Ε 397	ΛΟΓΓΑΣΤΡΑ-ΑΓ.ΕΙΡΗΝΗ-ΔΣ ΜΑΓΟΥΛΑΣ	9	ΜΙΚΡΟ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ	1,60		3,40	2,40	7,40	ΜΟΝΟ	ΝΑΙ	23,33	90	2.099,70	ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΗ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΝΩΓΕΙΩΝ-ΠΑΛΑΙΟΠΑΝΑΓΙΑΣ	Ε 414	ΤΡΑΠΕΖΟΝΤΗ-ΠΑΛΑΙΟΠΑΝΑΓΙΑ ΑΝΩΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΑ	2	ΤΑΞΙ	2,00		5,00		7,00	ΔΙΠΛΟ	ΟΧΙ	21,74	90	1.956,60	13:00
ΣΥΝΟΛΟ												157,34	90	14.160,60	

II. Νομικό πλαίσιο

3.1 Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, προβλέπεται ότι:

«2. Η Αρχή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: [...] γ) [...] Ειδικότερα: [...] δδ) Οι αποφάσεις των αναθετουσών Αρχών που αφορούν την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης για την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων, σύμφωνα με την περίπτωση β' της παρ. 2 του άρθρου 26 και τα άρθρα 32 και 269 του Ν. 4412/2016 (Α' 147) εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας, εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της Αρχής, εφόσον οι συμβάσεις αυτές εμπíπτουν, λόγω της εκτιμώμενης αξίας τους, στο πεδίο εφαρμογής των Οδηγιών 2014/24/ΕΚ και 2014/25/ΕΚ, οι οποίες ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 4412/2016. Κατά την άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας η Αρχή λαμβάνει υπόψη της τις γενικές αρχές του ενωσιακού και εθνικού δικαίου. Η εν λόγω αρμοδιότητα ασκείται μέσα «προθεσμία είκοσι (20) εργασίμων ημερών» από την περιέλευση του σχεδίου απόφασης στην Αρχή, συνοδευόμενου από όλα τα στοιχεία στα οποία θεμελιώνεται, κατά περίπτωση, η προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, με μέριμνα της αναθέτουσας αρχής. Με την άπρακτη παρέλευση της ως άνω προθεσμίας τεκμαίρεται η σύμφωνη γνώμη τη Αρχής. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και ιδίως λόγω της πολυπλοκότητας της υπό ανάθεση σύμβασης, η Αρχή δύναται με απόφαση της, η οποία κοινοποιείται στην αιτούσα αναθέτουσα αρχή, να παρατείνει άπαξ την ως άνω προθεσμία για δεκαπέντε (15) επιπλέον «εργάσιμες» ημέρες. [...]».

3.2 Η διάταξη του άρθρου 1 παράγραφος 2 του ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (ΦΕΚ Α' 147/8.8.2016) ορίζει ότι: «Ο παρών νόμος θεσπίζει κανόνες: α) για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης δημοσίων συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου Ι (άρθρα 2 έως 221) [...] Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται, με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 έως 7, σε όλες τις συμβάσεις των περιπτώσεων α' και β', ανεξαρτήτως είδους και εκτιμώμενης αξίας αυτών, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις αυτού».

3.3 Στο άρθρο 2 παράγραφος 1 του ν. 4412/2016, το οποίο ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο τις αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 2 και του άρθρου 33 παρ. 1 εδάφιο β' της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

“1. Για τους σκοπούς του παρόντος εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί: 1) α) ως «αναθέτουσες αρχές» νοούνται το κράτος, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή οι ενώσεις μιας ή περισσότερων από αυτές τις αρχές ή ενός ή περισσότερων από αυτούς τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου [...]

5) ως «δημόσιες συμβάσεις» και ως «συμβάσεις έργων, υπηρεσιών και προμηθειών» νοούνται οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή ενός ή περισσότερων αναθετουσών αρχών/ αναθετόντων φορέων, αντίστοιχα, και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών, [...]

9) ως «δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών» και ως «συμβάσεις υπηρεσιών» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών, πλην των αναφερομένων στην περίπτωση 6. (α) ως «δημόσιες συμβάσεις εκπόνησης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών» νοούνται αυτές με αντικείμενο την εκπόνηση μελετών και την παροχή τεχνικών και λοιπών

συναφών επιστημονικών υπηρεσιών κατά την έννοια των στοιχείων α' και β', αντίστοιχα, της περίπτωσης β της παραγράφου 3, σύμφωνα με το Παράρτημα Ι του Προσαρτήματος Γ', όταν οι μελέτες δεν εκπονούνται και οι υπηρεσίες δεν παρέχονται από το προσωπικό της αναθέτουσας αρχής, (β) ως «δημόσιες συμβάσεις γενικών υπηρεσιών» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών, πλην των αναφερομένων στην υποπερίπτωση α' της παρούσας περίπτωσης, [...]"

3.4. Η διάταξη του άρθρου 5 ("Κατώτατα όρια (άρθρο 4 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2170)") του ίδιου ως άνω νόμου ορίζει ότι:

"Ως κατώτατα όρια, σε συνάρτηση προς την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, ορίζονται τα ακόλουθα: (...) γ) 209.000€ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές. Το κατώτατο όριο αυτό εφαρμόζεται επίσης στις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, όταν οι συμβάσεις αυτές αφορούν προϊόντα που δεν εμπίπτουν στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Α', [...]"

Συναφώς επισημαίνεται ότι, με βάση τις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1828 της Επιτροπής της 30^{ης} Οκτωβρίου 2019 «για την τροποποίηση της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τα κατώτατα όρια εφαρμογής για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων», το ως άνω ποσό, από 01.01.2020 αναπροσαρμόστηκε στις 214.000 ευρώ.

3.5 Στις διατάξεις του άρθρου 6 ("Μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης (άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)") του ίδιου ως άνω νόμου προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

"1. Ο υπολογισμός της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης βασίζεται στο συνολικό πληρωτέο ποσό, χωρίς ΦΠΑ, όπως εκτιμάται από την αναθέτουσα αρχή, συμπεριλαμβανομένου κάθε τυχόν δικαιώματος προαίρεσης ή τυχόν παρατάσεων της σύμβασης, όπως ορίζουν ρητά τα έγγραφα της σύμβασης. [...]"

3. Η επιλογή της χρησιμοποιούμενης μεθόδου για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης δεν γίνεται με σκοπό την αποφυγή της εφαρμογής οποιασδήποτε διάταξης του παρόντος νόμου. Η σύμβαση δεν κατατέμενται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται η εφαρμογή οποιασδήποτε διάταξης του παρόντος νόμου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

4. Η εκτιμωμένη αξία ισχύει τη στιγμή της αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού ή, στις περιπτώσεις όπου δεν προβλέπεται προκήρυξη διαγωνισμού, τη στιγμή που η αναθέτουσα αρχή εκκινεί τη διαδικασία σύναψης σύμβασης, για παράδειγμα ερχόμενη σε επαφή με οικονομικούς φορείς για τους σκοπούς της σύναψης της σύμβασης, όπου ενδείκνυται κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στο άρθρο 61. [...]"

8. Όταν προτεινόμενο έργο ή προτεινόμενη παροχή υπηρεσιών μπορεί να οδηγήσει σε ανάθεση συμβάσεων υπό τη μορφή χωριστών τμημάτων, λαμβάνεται υπόψη η συνολική εκτιμώμενη αξία όλων αυτών των τμημάτων. Όταν η συνολική αξία των τμημάτων ισούται ή υπερβαίνει το κατώτατο όριο που προβλέπεται στο άρθρο 5, το παρόν Βιβλίο (άρθρα 3 έως 221) εφαρμόζεται στην ανάθεση κάθε τμήματος.

10. Κατά παρέκκλιση από τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 8 και 9, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αναθέτουν συμβάσεις για μεμονωμένα τμήματα κατά τις διατάξεις του παρόντος Βιβλίου, λαμβάνοντας υπόψη την εκτιμώμενη αξία μόνο του τμήματος, εφόσον αυτή, χωρίς ΦΠΑ, είναι μικρότερη από 80.000 ευρώ για προμήθειες ή υπηρεσίες ή από 1.000.000 ευρώ για έργα. Πάντως, η

συνολική αξία των τμημάτων που ανατίθενται με αυτόν τον τρόπο, δεν υπερβαίνει το 20 % της συνολικής αξίας όλων των τμημάτων στις οποίες έχει διαιρεθεί το προτεινόμενο έργο, η προτεινόμενη απόκτηση ομοιογενών αγαθών ή η προτεινόμενη παροχή υπηρεσιών.

11. Όταν πρόκειται για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών ή υπηρεσιών οι οποίες έχουν περιοδικό χαρακτήρα ή οι οποίες προβλέπεται να ανανεωθούν μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, λαμβάνεται ως βάση για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης:

α) είτε η συνολική πραγματική αξία των διαδοχικών συμβάσεων του ίδιου τύπου οι οποίες συνήφθησαν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο ή οικονομικό έτος, αναπροσαρμοσμένη, ει δυνατόν, προκειμένου να ληφθούν υπόψη ενδεχόμενες μεταβολές ως προς τις ποσότητες ή την αξία τους κατά τους δώδεκα μήνες που έπονται της αρχικής σύμβασης·

β) είτε η εκτιμώμενη συνολική αξία των διαδοχικών συμβάσεων που συνήφθησαν κατά το δωδεκάμηνο που έπεται της πρώτης παράδοσης ή κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, εφόσον αυτό υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες. [...]

3.6 Το άρθρο 32 Προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση (άρθρο 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) ορίζει ότι :

«1. Στις ειδικές περιπτώσεις και περιστάσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 2 έως 6, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προσφεύγοντας στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση.

2. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση μπορεί να χρησιμοποιείται για δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών σε οποιαδήποτε από τις κατωτέρω περιπτώσεις:

α) εάν, ύστερα από ανοικτή ή κλειστή διαδικασία είτε δεν υποβλήθηκε καμία προσφορά ή αίτηση συμμετοχής είτε καμία από τις υποβληθείσες προσφορές ή αιτήσεις συμμετοχής δεν είναι κατάλληλη, εφόσον δεν έχουν τροποποιηθεί ουσιωδώς οι αρχικοί όροι της σύμβασης και με την προϋπόθεση ότι διαβιβάζεται σχετική έκθεση στην Επιτροπή μετά από αίτημά της· Μη κατάλληλη θεωρείται μία προσφορά όταν είναι άσχετη με τη σύμβαση και αδυνατεί προδήλως, χωρίς να τροποποιηθεί ουσιαστικά, να ανταποκριθεί στις ανάγκες και τις απαιτήσεις της αναθέτουσας αρχής, όπως προσδιορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης. Μη κατάλληλη θεωρείται μία αίτηση συμμετοχής όταν στο πρόσωπο του οικονομικού φορέα συντρέχει υποχρεωτικός ή δυνητικός λόγος αποκλεισμού, σύμφωνα με το άρθρο 73 ή όταν αυτός δεν πληροί τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής που έχει θέσει η αναθέτουσα αρχή, σύμφωνα με τα άρθρα 75, 76 και 77. [...]

γ) στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο, εάν λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε γεγονότα απρόβλεπτα για την αναθέτουσα αρχή, δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για τις ανοικτές, κλειστές ή ανταγωνιστικές διαδικασίες με διαπραγμάτευση. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη.[...]

3.7. Επίσης, παρατίθενται σχετικές με την κρινόμενη υπόθεση διατάξεις του εθνικού νομικού πλαισίου για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών δημοσίων σχολείων από τις Περιφέρειες της χώρας:

3.8 Στο άρθρο 33 του ν. 4713/2020 (Α' 147/29.7.2020) προβλέπεται ότι:

«Μεταφορά μαθητών κατά το σχολικό έτος 2020-2021

1. Στις περιπτώσεις των εκκρεμών έως την έναρξη του σχολικού έτους 2020 - 2021 διαγωνισμών, τους οποίους προκήρυξαν οι Περιφέρειες για τη μεταφορά μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημοσίων σχολείων, η Οικονομική Επιτροπή μπορεί, κατ' εξαίρεση των κείμενων διατάξεων, να αποφασίζει την ανάθεση της εκτέλεσης των σχετικών δρομολογίων στους προσωρινούς μειοδότες ή προσωρινούς αναδόχους μέχρι την ολοκλήρωση των διαγωνισμών με την υπογραφή των οικείων συμβάσεων και πάντως το αργότερο μέχρι τις 30.6.2021.

2. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες:

α) δεν κατέστη εφικτό από τις οικείες Περιφέρειες να προκηρύξουν διαγωνισμούς,

β) προέκυψαν νέες ανάγκες μετά από την προκήρυξη των διαγωνισμών,

γ) υπάρχουν αδιάθετα δρομολόγια για τα οποία είτε δεν υποβλήθηκαν προσφορές είτε οι υποβληθείσες προσφορές κρίθηκαν μη κατάλληλες,

δ) δεν έχουν αναδειχθεί μειοδότες ή προσωρινοί ανάδοχοι στους εκκρεμείς διαγωνισμούς,

η Οικονομική Επιτροπή μπορεί με απόφασή της να παρατείνει έως τις 30.6.2021, την εκτέλεση των συμβάσεων που ήταν σε ισχύ στις 30.6.2020.

Εφόσον δεν είναι δυνατή, για οποιονδήποτε λόγο, η παράταση της εκτέλεσης των συμβάσεων, η Οικονομική Επιτροπή δύναται να αναθέτει το σχετικό έργο με αιτιολογημένη πράξη της, ακολουθώντας τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με το άρθρο 32 του ν. 4412/2016 (Α` 147), λαμβάνοντας υπόψη κριτήρια οικονομικότητας και εξασφάλισης συνθηκών γνησίου ανταγωνισμού».

3. Οι δαπάνες μεταφοράς μαθητών δημοσίων σχολείων, που αφορούν και πραγματοποιούνται μέχρι και το σχολικό έτος 2020 - 2021, καταβάλλονται νόμιμα μέχρι τη σύναψη της σχετικής σύμβασης μεταφοράς, εφόσον ο οικείος Περιφερειάρχης βεβαιώνει με σχετική πράξη του την εκτέλεση της μεταφοράς των μαθητών και εφόσον το ύψος της σχετικής δαπάνης είναι σύμφωνο με την απόφαση ανάθεσης της οικείας Οικονομικής Επιτροπής.

4. Στις ανωτέρω περιπτώσεις, το συμβατικό κόστος εκάστου δρομολογίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τη μέγιστη αποζημίωση που προκύπτει από την εφαρμογή της υπ` αρ. 50025/2018 (Β` 4217) κοινής υπουργικής απόφασης.

5. Τα κατακυρωτικά έγγραφα των προσωρινών μειοδοτών των ηλεκτρονικών διαγωνισμών μεταφοράς μαθητών των παρ. 1 και 2, όπως αυτά ορίζονται από τον ν. 4412/2016, γίνονται αποδεκτά, εφόσον κατατεθούν σε φυσική μορφή ενώπιον της Οικονομικής Επιτροπής, μετά από απόφασή της και σε χρόνο τον οποίο αυτή ορίζει».

3.9. Στο άρθρο 2 Κεφάλαιο Γ' (Μεταφορά μαθητών με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών) παρ. 2 της Κ.Υ.Α. υπ' αριθ. 50025/19.9.2018 με τίτλο "Μεταφορά μαθητών δημοσίων σχολείων από τις Περιφέρειες" (ΦΕΚ Β' 4217/26.9.2018) προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

"2. Κανόνες διαδικασίας σύναψης και εκτέλεσης σύμβασης.

Η διαδικασία σύναψης, η εποπτεία και η παρακολούθηση της σύμβασης διενεργούνται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις του ν. 4412/2016.

α. Ο διαγωνισμός προκηρύσσεται κατ' ελάχιστον έξι μήνες πριν την έναρξη των δρομολογίων με βάση τα στοιχεία της παρ. 1.β. του άρθρου 5.

β. Η διάρκεια της σύμβασης ορίζεται από ένα (1) έως τρία (3) έτη αρχής γενομένης από την έναρξη του

σχολικού έτους αφητηρίας. Οι προσφορές των υποψηφίων αναδόχων υποβάλλονται ανά τμήμα το οποίο συνίσταται από ένα ή περισσότερα δρομολόγια μονής διαδρομής ή μετ' επιστροφής με ποσοστό έκπτωσης επί τοις εκατό (%) σε ακέραιες μονάδες. Ένα ή περισσότερα τμήματα μπορούν να συνιστούν ομάδες δρομολογίων.

[...]

στ. Στο διαγωνισμό προβλέπονται δικαιώματα προαίρεσης, που καθορίζονται ως εξής:

στ.1) Ποσοστό προαίρεσης που καθορίζεται σύμφωνα με τον προϋπολογισμό της κάθε Περιφέρειας και αναγράφεται σαφώς και ρητά στην προκήρυξη και τη διακήρυξη του διαγωνισμού, για την τροποποίηση των υφιστάμενων δρομολογίων (δηλαδή μείωση ή αύξηση των χιλιομέτρων των δρομολογίων ή μερική αλλαγή διαδρομής που οφείλεται στην ανάγκη να εξυπηρετηθούν νέοι μαθητές κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης ή σε κάποια απρόβλεπτη ανάγκη π.χ. εκτέλεση δημόσιων έργων επί οδοστρωμάτων), όπως και για την ύπαρξη συνοδού, όποτε προκύπτει ανάγκη κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης. Η επιφύλαξη περί ασκήσεως του δικαιώματος προαίρεσης, όπως και η δυνατότητα διακοπής της σύμβασης λόγω κατάρτησης δρομολογίου πρέπει να αναφέρεται ρητά στην προκήρυξη και στην αναλυτική διακήρυξη του διαγωνισμού. Σε κάθε περίπτωση, εφαρμοστέες είναι οι σχετικές διατάξεις του ν. 4412/2016 περί εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων γενικών υπηρεσιών.

στ.2) Δυνατότητα χρονικής παράτασης του αντικειμένου της σύμβασης για διάστημα μέχρι πέντε (5) μήνες, με αντίστοιχη αύξηση του συμβατικού αντικειμένου, μέχρι την ολοκλήρωση του επόμενου διαγωνισμού μεταφοράς μαθητών. Η δυνατότητα παράτασης της διάρκειας της σύμβασης πρέπει να αναφέρεται ρητά στην προκήρυξη και τη διακήρυξη του διαγωνισμού. Οι διαδικασίες του διαγωνισμού καθορίζονται λαμβανομένου υπόψη και του ποσού της προαίρεσης, η αξία του οποίου λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της συνολικής εκτιμώμενης αξίας της δημόσιας σύμβασης. Σε κάθε περίπτωση, οι τροποποιήσεις των συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους διέπονται από τις ρυθμίσεις του άρθρου 132 του ν. 4412/2016.

ζ. Για την ανάθεση των συμβάσεων μεταφοράς μαθητών οι Περιφέρειες μπορούν να προσφεύγουν στις διαδικασίες των άρθρων 27, 28, 29, 32, 117 και 118 του ν. 4412/2016. Επίσης ανάλογα με το είδος, το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και τη χρονική διάρκεια αυτών, οι Περιφέρειες δύνανται να συνάπτουν συμβάσεις μεταφοράς μαθητών στο πλαίσιο δυναμικού συστήματος αγορών ή συμφωνίας-πλαίσιο με βάση τις προβλέψεις των άρθρων 33 και 39 του ν. 4412/2016 αντίστοιχα.”

Τέλος, στο άρθρο 5 (με τον τίτλο “Αρμόδια Όργανα”) της ως άνω Κ.Υ.Α. προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

“Ως αρμόδια όργανα για την πραγματοποίηση των προβλεπόμενων ενεργειών της παρούσας είναι τα εξής: 1. Ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας: α. βεβαιώνει τους δικαιούχους μεταφοράς μαθητές, κατόπιν εξακρίβωσης της απόστασης της παρ. 1 του άρθρου 1. [...] β. διαβιβάζει προς στην Περιφέρεια και κοινοποιεί στην οικεία Δ/νση Εκπαίδευσης έως και την 31η Ιανουαρίου κατάσταση των εκτιμώμενων δικαιούχων μεταφοράς μαθητών του επόμενου σχολικού έτους, βασιζόμενος στα στοιχεία των μαθητών του τρέχοντος έτους καθώς και στην πρόβλεψη για τις αναμενόμενες αποχωρήσεις και νέες εγγραφές. [...]

2. Η Περιφέρεια είναι αρμόδια: α. [...] β. για την τελική κατάρτιση των απαιτούμενων δρομολογίων για τη μεταφορά μαθητών, με ανάλυση των στοιχείων των δικαιούχων μεταφοράς μαθητών που λαμβάνει από τις αρμόδιες Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, και ιδιαίτερα για την

κοστολόγησή τους, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του κεφ. Β και τις παραγράφους 2 και 3 του κεφ. Γ, του άρθρου 2 της παρούσας, καθώς και την ακρίβεια των στοιχείων που περιλαμβάνονται σ' αυτήν, [...]"

III. Νομική Εκτίμηση

4.1. Το υπό εξέταση αίτημα αφορά σε διαδικασία διαπραγμάτευσης για τη σύναψη δημόσιας σύμβασης παροχής υπηρεσιών και δη γενικών υπηρεσιών κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 2 παρ. 1 περ. 9β του ν. 4412/2016, η οποία ενσωματώνει την αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 περ. 9 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, εκτιμώμενης αξίας 14.160,60 € χωρίς ΦΠΑ. Δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η συνολική εκτιμώμενη αξία των συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών σχολικού έτους 2020-21, ανέρχεται συνολικά στο ποσό των 4.821.597,66€ συμπ. ΦΠΑ., το οποίο υπερβαίνει τα κατώτατα όρια του άρθρου 5 του ν. 4412/2016, ποσού 214.000€ χωρίς ΦΠΑ, για τις δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών των μη κεντρικών αναθετουσών αρχών, όπως η αιτούσα, προκύπτει ότι συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής για την παροχή της σύμφωνης γνώμης της κατ' άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011 (πρβλ. Δ94/2020 γνώμη της Αρχής).

4.2. Επισημαίνεται ότι η διαδικασία με διαπραγμάτευση έχει εξαιρετικό χαρακτήρα και επιτρέπεται να εφαρμόζεται μόνο στις περιοριστικώς απαριθμούμενες στα άρθρα 30 και 31 της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ, και ήδη άρθρα 26 και 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, περιπτώσεις (αντίστοιχα άρθρα 24 και 25 π.δ/τος 60/2007 και ήδη άρθρα 26 και 32 του ν. 4412/2016). Περαιτέρω επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω διατάξεις, στο μέτρο που εισάγουν εξαιρέσεις που συνιστούν παρέκκλιση από την βασική ρύθμιση, ήτοι από τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της αρχής της διαφάνειας, του ελεύθερου ανταγωνισμού, της αποφυγής των διακρίσεων και της ίσης μεταχείρισης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συστατικής ερμηνείας.

Συγκεκριμένα, προκειμένου η Οδηγία 2004/18/ΕΚ, συναφώς δε και η Οδηγία 2014/24/ΕΕ, να μην απωλέσει την πρακτική αποτελεσματικότητά της, τα κράτη μέλη και οι αναθέτουσες αρχές τους δεν επιτρέπεται να προβλέπουν περιπτώσεις προσφυγής στη διαδικασία με διαπραγμάτευση που δεν προβλέπονται από την εν λόγω οδηγία ή να συνοδεύουν τις ρητώς προβλεπόμενες από την οδηγία αυτή περιπτώσεις με νέους όρους που έχουν ως αποτέλεσμα να καθιστούν ευκολότερη την προσφυγή στην εν λόγω διαδικασία (βλ. ΔΕΕ, αποφάσεις της 18ης Μαΐου 1995, C-57/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1995, σ. I-1249, σκέψη 23, της 28ης Μαρτίου 1996, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 1996, σ. I-1949, σκέψη 13 και της 13ης Ιανουαρίου 2005, C-84/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλ. 2005, I-13947, σκέψη 48).

A. Ως προς το αίτημα της αναθέτουσας αρχής για την ανάθεση τριών (3) νέων δρομολογίων (Ε415,Ε416,Ε417), σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 2 περ. γ' ν. 4412/2016:

4.3. Περαιτέρω, γίνεται δεκτό ότι κάθε αναθέτουσα αρχή έχει μεν ευχέρεια, κατ' απόκλιση από το γενικό κανόνα διενέργειας ανοικτού ή κλειστού διαγωνισμού, να συνάπτει δημόσια σύμβαση με προσφυγή στην εξαιρετική διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση της σχετικής προκήρυξης, μόνον όμως εφόσον συντρέχουν οι προς τούτο νόμιμες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η κατεπείγουσα ανάγκη οφειλόμενη σε γεγονότα απρόβλεπτα και δη μη απορρέοντα από δική της ευθύνη. Η σχετική απόφαση της αναθέτουσας αρχής πρέπει να φέρει

πλήρη και ειδική αιτιολογία, αναφερόμενη στους λόγους για τους οποίους αποφασίζεται η προσφυγή στην συγκεκριμένη εξαιρετική διαδικασία (βλ. ΣτΕ 1747/2011).

Επισημαίνεται ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο δέχεται ότι απρόβλεπτες περιστάσεις είναι τα γεγονότα που δεν μπορούν αντικειμενικά με βάση τα διδάγματα της ανθρώπινης πείρας και λογικής να προβλεφθούν, είναι δε ανεξάρτητα της βούλησης της αναθέτουσας αρχής και δεν πρέπει να απορρέουν από έλλειψη προγραμματισμού και επιμέλειας αυτής (βλ. ενδεικτικά πράξεις ΕλΣυν 91, 105, 171, 191, 200, 205 και 214/2007, 15 και 74/2008 υπό το (προϊσχύσαν) καθεστώς της διάταξης του άρθρου 25 περ. 1 υποπερ. γ' του π.δ/τος 60/2007, το οποίο είχε ενσωματώσει στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία 2004/18/ΕΚ, την οποία και κατήργησε η Οδηγία 2014/24/ΕΕ που ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το ν. 4412/2016).

4.4. Ειδικότερα, κατά την πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, «ως απρόβλεπτες περιστάσεις νοούνται εκείνα τα αιφνίδια πραγματικά γεγονότα, τα οποία, ακριβώς επειδή δεν μπορούσαν να είναι γνωστά στην αναθέτουσα αρχή, ούτε ανάγονται στη σφαίρα της ευθύνης της, κατέστησαν ανέφικτο τον έγκαιρο από την ίδια προγραμματισμό των αναγκών για την αντιμετώπισή τους ενεργειών. Περαιτέρω, η επίκληση της κατεπείγουσας ανάγκης δικαιολογείται για την ανάθεση εκείνων μόνο των εργασιών, που είναι απολύτως αναγκαίες για την άμεση εξυπηρέτηση των συγκεκριμένων αναγκών που προέκυψαν εξαιτίας των απρόβλεπτων γεγονότων, και όχι για την κάλυψη των τακτικών αναγκών της. Σε κάθε περίπτωση, οι διατάξεις που αφορούν στην ανάθεση με διαδικασία διαπραγμάτευσης πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά, καθόσον εισάγουν παρεκκλίσεις από την εφαρμογή των κανόνων που διέπουν την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων, το δε βάρος απόδειξης, ότι πράγματι συντρέχουν σωρευτικώς οι εξαιρετικές περιστάσεις που δικαιολογούν την εκάστοτε παρέκκλιση, φέρει η αναθέτουσα αρχή η οποία κάθε φορά τις επικαλείται» (βλ. ΕλΣυν. Ζ' Κλιμάκιο πράξη 164/2018 και Τμήμα VI απόφαση 1326/2018 και τις εκεί παραπομπές σε ΕλΣυν. Τμ. Μειζ. Επτ. Συνθ. 707/2013, VI Τμ. 3015, 3217/2012, κ.ά.).

4.5. Η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016 συνέχεται με τη σωρευτική συνδρομή πέντε προϋποθέσεων και συγκεκριμένα των εξής:

- i) την ύπαρξη κατεπείγουσας ανάγκης που δεν συμβιβάζεται με τις προθεσμίες που επιτάσσουν άλλες διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, όπως πχ. η ανοικτή ή κλειστή διαγωνιστική διαδικασία,
- ii) την ύπαρξη απρόβλεπτης περίπτωσης,
- iii) την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της απρόβλεπτης περίπτωσης και της κατεπείγουσας ανάγκης που ανακύπτει,
- iv) το ότι οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη, και τέλος,
- v) την ανάθεση της εν λόγω σύμβασης στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο.

Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης εάν δεν πληρούται μία από τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις ως προς το κατεπείγον, δεν δικαιολογείται η προσφυγή της αναθέτουσας αρχής στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης (βλ. αποφάσεις ΔΕΕ της 2ας Αυγούστου 1993, C-107/92, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 12, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψη 14).

4.6. Αξιολογώντας, εν προκειμένω, τη συνδρομή των ανωτέρω προϋποθέσεων εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016 στην κρινόμενη υπόθεση, προκύπτουν τα ακόλουθα:

(i) Ως προς την ύπαρξη κατεπείγουσας ανάγκης η οποία δεν συμβιβάζεται με τις προθεσμίες που επιτάσσουν άλλες διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων:

Η επικαλούμενη από την αιτούσα κατεπείγουσα ανάγκη αφορά στην κάλυψη **νέων** αναγκών μεταφοράς μαθητών, ήτοι 3 νέων δρομολογίων μεταφοράς μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, για το σχολικό έτος 2020-2021.

Σύμφωνα με την αναθέτουσα αρχή: *“τα αιτήματα των δρομολογίων για τα οποία αιτούμεθα την διενέργεια διαπραγμάτευσης, ανέκυψαν εκ των υστέρων της παράτασης των συμβάσεων, οι οποίες παρατάθηκαν με την υπ.αρ. 1026/26-8-2020, (ΑΔΑ: 6Α137Λ1-Ψ20) Απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής της Περιφέρειας Πελοποννήσου, ενώ τα αιτήματα του Τμήματος Δια Βίου μάθησης και παιδείας υποβλήθηκαν τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο 2020».*

Σύμφωνα με τα στοιχεία που επικαλείται η αναθέτουσα αρχή, τα αιτήματα των εν θέματι δρομολογίων υποβλήθηκαν μετά τη λήψη της με αρ. 1026/26-8-2020, (ΑΔΑ: 6Α137Λ1-Ψ20) Απόφασης της Οικονομικής Επιτροπής της Περιφέρειας Πελοποννήσου, με την οποία παρατάθηκαν οι συμβάσεις που ήταν σε ισχύ την 30η Ιουνίου 2020 κατά τη διάταξη του άρθρου 33 του ν. 4713/2020. Ειδικότερα, τα υπό εξέταση αιτήματα υποβλήθηκαν σε πολύ μεταγενέστερο χρονικό διάστημα, κατά τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο 2020, όπως αναφέρει η αιτούσα.

Περαιτέρω, όσον αφορά στο εάν η κάλυψη της επικαλούμενης κατεπείγουσας ανάγκης δεν συμβιβάζεται με την τήρηση των προθεσμιών που επιτάσσουν άλλες διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, όπως π.χ. η επισπευσμένη ανοικτή ή κλειστή διαδικασία των άρθρων 27 παρ. 3 και 28 παρ. 7 ν.4412/2016, αντίστοιχα, η αιτούσα αναφέρει ότι *«η ανάγκη είναι κατ' επείγουσα και δεν συμβιβάζεται με τις προθεσμίες που επιβάλλουν άλλες (τακτικές) διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, για το λόγο ότι τα σχολικά μαθήματα έχουν ήδη ξεκινήσει και οι μαθητές πρέπει να μετακινηθούν για την παρακολούθηση των μαθημάτων και το αίτημα υποβάλλεται σε εφαρμογή των διατάξεων του ν.4713/20 αρ. 33.»*

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, έχοντας υπόψη τους ανωτέρω ισχυρισμούς της αιτούσας, καθώς και τη φύση της προς ανάθεση σύμβασης, η οποία συνδέεται με την άσκηση του κατά τα ως άνω κατοχυρωμένου δικαιώματος των μαθητών για δωρεάν παιδεία (πρβλ και προηγούμενες γνώμες της Αρχής, ενδεικτικά Δ18/2020, Δ19/2020, Δ30/2020, Δ87/2020, Δ94/2020 κ.α.), θεμελιώνεται ο κατεπείγων χαρακτήρας της ανάγκης για την ανάθεση των εν λόγω υπηρεσιών / νέων δρομολογίων μεταφοράς μαθητών, μεταφοράς μαθητών, με τη συντομότερη δυνατή διαδικασία ανάθεσης των σχετικών δρομολογίων, δεδομένου μάλιστα ότι βρίσκεται στα μέσα της η σχολική χρονιά 2020-2021.

Τα ανωτέρω δρομολόγια, βάσει του προπαρατεθέντος ιστορικού και όπως επικαλείται η αιτούσα, προέκυψαν ως νέες ανάγκες και δεν μπορούσαν να καλυφθούν ούτε με την παράταση των συμβάσεων μεταφοράς μαθητών που ήταν σε ισχύ στις 30.06.2020, κατ' εφαρμογήν των σχετικών διατάξεων της παρ. 2 του αρ. 33 ν. 4713/2020, ούτε μπορούν να ανατεθούν άμεσα, καθώς, ούτε στο παρόν χρονικό σημείο, υπάρχουν στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι έχει ήδη εκκινήσει σχετική διαγωνιστική διαδικασία εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής (όπως, αντίστοιχα, δεν υπήρχαν στοιχεία για την εκκίνηση διαγωνιστικής διαδικασίας κατά την έκδοση της υπ' αριθμ. Δ94/30-10-2020 σύμφωνης

γνώμης της Αρχής, που παρασχέθηκε στην ίδια αναθέτουσα αρχή για νέα δρομολόγια που είχαν προκύψει σε εκείνο το χρονικό σημείο).

(ii) Ως προς την ύπαρξη απρόβλεπτης περίπτωσης

Σύμφωνα με την αιτούσα, η ανάγκη για την κάλυψη των 3 νέων δρομολογίων μεταφοράς μαθητών, στα οποία αφορά το εξεταζόμενο αίτημα, προέκυψε ως εξής:

Με τα με αριθμ. πρωτ. 1979/16-11-2020, 2045/30-11-2020, και 2215/28-12-2020 έγγραφα του Τμήματος Δια Βίου Μάθησης & Παιδείας Π.Ε. Λακωνίας, διαβιβάστηκαν στην αιτούσα τρία (3) δρομολόγια μεταφοράς μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2020-2021, τα οποία αφορούσαν σε νέα δρομολόγια. Τα ως άνω δρομολόγια προέκυψαν κατόπιν νέων αιτημάτων σχολικών μονάδων, τα οποία περιλήφθηκαν στον υπό εξέταση φάκελο του αιτήματος προς την Αρχή, και αφορούν στα εξής:

- Για το δρομολόγιο E415, υποβλήθηκε το υπ' αριθμ. 1030/12-11-2020 έγγραφο του 6/θ Δημοτικού Σχολείου Ασωπού – Φοινικίου.
- Για το δρομολόγιο E416, υποβλήθηκε το υπ' αριθμ. Φ27/898/23-11-2020 έγγραφο του 2^{ου} Γυμνασίου Σπάρτης.
- Για το δρομολόγιο E417, υποβλήθηκε το υπ' αριθμ. 177/23-12-2020 έγγραφο του 2/θεσίου Νηπιαγωγείου Μαγούλας.

Όπως προκύπτει από τα σχετικά έγγραφα, τα ανωτέρω δρομολόγια αποτελούν, στο σύνολό τους, νέα αιτήματα τα οποία αποτυπώνουν νέες ανάγκες μεταφοράς μαθητών, τα οποία δεν μπορούσαν να καλυφθούν με την παράταση της εκτέλεσης των συμβάσεων μεταφοράς μαθητών που ήταν σε ισχύ στις 30.6.2020. Και τούτο, όπως επικαλείται η αιτούσα, *«καθώς τα αιτήματα των δρομολογίων για τα οποία αιτούμεθα την διενέργεια διαπραγμάτευσης, ανέκυψαν εκ των υστέρων της παράτασης των συμβάσεων, οι οποίες παρατάθηκαν με την υπ.αρ. 1026/26-8-2020, (ΑΔΑ: 6Α137Λ1-Ψ20) Απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής της Περιφέρειας Πελοποννήσου, ενώ τα αιτήματα του Τμήματος Δια Βίου μάθησης και παιδείας υποβλήθηκαν τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο 2020.»*

Εν προκειμένω, διαφαίνεται να συντρέχει η ύπαρξη απρόβλεπτης περίπτωσης, καθώς οι ανάγκες μεταφοράς μαθητών προκύπτουν μετά την έγγραφη ενημέρωση των διευθυντών των σχολικών μονάδων για τις εγγραφές νέων μαθητών, η οποία, στην υπό εξέταση περίπτωση, έλαβε χώρα πολύ αργότερα από την έναρξη του σχολικού έτους και συγκεκριμένα εντός των μηνών Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου 2020. Μάλιστα, με βάση τους ισχυρισμούς της αιτούσας, οι εν λόγω νέες ανάγκες δεν μπορούσαν να καλυφθούν ούτε με παράταση της εκτέλεσης των συμβάσεων μεταφοράς μαθητών που ήταν σε ισχύ στις 30.6.2020 κατ' εφαρμογή των σχετικών προπαρατεθεισών διατάξεων της παρ. 2 του αρ. 33 ν. 4713/2020 (καθώς επρόκειτο για νέα δρομολόγια που δεν εκτελούνταν την περσινή χρονιά και αφορούν στο σχολικό έτος 2020 2021).

Περαιτέρω, δέον όπως ληφθεί υπόψη το σύνολο της εκτιμώμενης αξίας των παρεχόμενων σχετικών υπηρεσιών, το οποίο, σύμφωνα με την αναθέτουσα αρχή, ανέρχεται στο ποσό των 4.821.597,66€ συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ. Το ποσό αυτό διαφαίνεται ότι καλύπτει το σύνολο των τρεχουσών αναγκών της αναθέτουσας αρχής, οι οποίες εξυπηρετούνται μέσω της παράτασης της εκτέλεσης των συμβάσεων που ήταν σε ισχύ στις 30.06.2020 και για ένα έτος, ήτοι έως 30.06.2021. Συνεπώς, το γεγονός ότι τα αιτήματα αυτά υποβλήθηκαν στην αρμόδια υπηρεσία τους μήνες Νοέμβριο και

Δεκέμβριο 2020, ήτοι ότι η σχετική ανάγκη γνωστοποιήθηκε στην αναθέτουσα αρχή αρκετά αργότερα από την έναρξη του σχολικού έτους, επιτείνει το αιφνίδιο του πραγματικού αυτού γεγονότος και καθιστά ανέφικτο τον έγκαιρο από την αναθέτουσα αρχή προγραμματισμό των αναγκών για την αντιμετώπισή τους ενεργειών (πρβλ. Δ94/2020, Δ13/2021 γνώμες της Αρχής).

(iii) Ως προς την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της απρόβλεπτης περίπτωσης και της επικαλούμενης από την αναθέτουσα αρχή κατεπείγουσας ανάγκης

Για να εφαρμοστούν οι διατάξεις του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016 θα πρέπει η κατεπείγουσα ανάγκη που επικαλείται η αναθέτουσα αρχή να οφείλεται σε αυταπόδεικτα απρόβλεπτες για αυτήν περιστάσεις, με τις οποίες να τελούν σε αιτιώδη συνάφεια.

Στην κρινόμενη υπόθεση, διαφαίνεται, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, ότι η επικαλούμενη κατεπείγουσα ανάγκη για την ανάθεση της εκτέλεσης των 3 νέων δρομολογίων μεταφοράς μαθητών, στα οποία αφορά το εξεταζόμενο αίτημα, τελεί σε αιτιώδη συνάφεια με την υποβολή των εν θέματι αιτημάτων σε χρόνο, κατά τον οποίο, αφενός δεν μπορούσαν να καλυφθούν από την παράταση των εν ισχύ, κατά την 30^η.6.2020, συμβάσεων αφετέρου δεν ήταν δυνατή η άμεση ανάθεσή τους μέσω διαγωνιστικής διαδικασίας. Όπως προκύπτει δε από τα στοιχεία του φακέλου, μέχρι εκείνο το χρονικό σημείο (Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2020), η αναθέτουσα αρχή δεν είχε στη διάθεσή της στοιχεία από τα οποία να διαφαίνεται ότι θα προκύψει η σχετική ανάγκη για νέα δρομολόγια (πρβλ. Δ94/2020 γνώμη της Αρχής).

(iv) Ως προς το ότι οι περιστάσεις που επικαλείται η αιτούσα αναθέτουσα αρχή για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική της ευθύνη

Ως προς το εν λόγω ζήτημα, η αιτούσα προβάλλει τον ισχυρισμό ότι «τα αιτήματα των δρομολογίων για τα οποία αιτούμεθα την διενέργεια διαπραγμάτευσης, ανέκυψαν εκ των υστέρων της παράτασης των συμβάσεων, οι οποίες παρατάθηκαν με την υπ.αρ. 1026/26-8-2020, (ΑΔΑ: 6Α137Λ1-Ψ20) Απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής της Περιφέρειας Πελοποννήσου, ενώ τα αιτήματα του Τμήματος Δια Βίου μάθησης και παιδείας υποβλήθηκαν τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο 2020. Η λήψη Απόφασης περί παράτασης των συμβάσεων που ήταν σε ισχύ την 30η-6-2020 έγινε σε εφαρμογή των διατάξεων του ν.4713/20 αρ.33, καθώς ο σχεδιασμός του Διαγωνισμού ή Δυναμικού Συστήματος Αγορών προϋποθέτει το σχεδιασμό των δρομολογίων που χρειάζονται οι σχολικές μονάδες κατά το σχολικό έτος 2020-21, ενέργεια η οποία τελεσφορεί αφού τερματίσουν οι εγγραφές των μαθητών, οι οποίες είναι σχεδόν ατέρμονες, καθώς οι αιτήσεις των γονέων γίνονται δεκτές χωρίς προϋποθέσεις και χρονικούς περιορισμούς, δυνάμει των αρ.Φ7/118139/ΦΔ/Δ1 Απόφαση Υπ.Παιδείας και Θρησκευμάτων ΦΕΚ3838/2020 και του Π.Δ.79/17 ΦΕΚ109/Α).»

Κατά τα αναλυτικώς προεκτεθέντα ανωτέρω, τα εν λόγω νέα δρομολόγια δεν μπορούσαν να καλυφθούν με την παράταση των συμβάσεων που ήταν σε ισχύ στις 30.06.2020 βάσει της παρ. 2 του άρθρου 33 του ν. 4713/2020. Συνεπώς, η αιτούσα αιτήθηκε την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης για ανάθεση των εν λόγω δρομολογίων, για τα οποία αναδείχθηκε ανωτέρω ότι συντρέχει κατεπείγουσα ανάγκη, με την επίκληση των προϋποθέσεων του άρθρου 32, και συγκεκριμένα της παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016. Επισημαίνεται στο σημείο αυτό, ότι η ανωτέρω δυνατότητα έχει αναγνωριστεί και σε νομοθετικό επίπεδο, με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 33 του ν. 4713/2020 που προβλέπει ότι: «Εφόσον δεν είναι δυνατή, για οποιονδήποτε λόγο, η παράταση της εκτέλεσης των συμβάσεων, η Οικονομική Επιτροπή δύναται να αναθέτει το σχετικό έργο με αιτιολογημένη πράξη της, ακολουθώντας τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με το άρθρο 32 του ν. 4412/2016 (Α` 147), λαμβάνοντας υπόψη κριτήρια οικονομικότητας και εξασφάλισης συνθηκών γνησίου ανταγωνισμού». Μολονότι η Αρχή οφείλει – σε κάθε περίπτωση - να εξετάσει ad

hos τη συνδρομή των σχετικών προϋποθέσεων του άρθρου 32, η ανωτέρω νομοθετική πρόβλεψη θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι καταδεικνύει τη βούληση του νομοθέτη να επισπευσθεί η υπό κρίση διαδικασία με την εφαρμογή των προϋποθέσεων του άρθρου 32 ν. 4412/2016 (πρβλ. σχετικά Δ98/2020 Δ6/2021 και Δ13/2021 γνώμες της Αρχής).

Λαμβανομένων υπόψη όλων των ανωτέρω και όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, οι περιστάσεις που επικαλείται η αιτούσα αναθέτουσα αρχή για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν φαίνεται να απορρέουν από δική της ευθύνη. Τα νέα δρομολόγια, που, όπως καταδείχτηκε ανωτέρω, οφείλονταν σε απρόβλεπτες περιστάσεις που προέκυψαν εκ των υστέρων, δεν μπορούσε η αναθέτουσα αρχή, υπό τις δεδομένες συνθήκες σήμερα, να τα αντιμετωπίσει με άλλον τρόπο, παρά με την ενεργοποίηση/επίκληση της διάταξης του τελευταίου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 33 του ν. 4713/2020, και πιο συγκεκριμένα με την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης βάσει της περ. γ της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016.

Εντούτοις, δέον όπως σημειωθεί, εν προκειμένω, ότι, παρά τη σχετική πρόθεση που είχε δηλωθεί από την αναθέτουσα αρχή (κατά την υποβολή του προηγούμενου αντίστοιχου αιτήματός της στην Αρχή για παροχή σύμφωνης γνώμης λόγω νέων/απρόβλεπτων δρομολογίων) για την άμεση εκκίνηση διαγωνιστικής διαδικασίας για την παροχή υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών, προκειμένου για την κάλυψη των νέων αναγκών της, οι οποίες δεν καλύπτονταν από τις υφιστάμενες, ήδη παραταθείσες συμβάσεις, και παρά τη σχετική επισήμανση που είχε γίνει από την Αρχή ως προς την αναγκαιότητα να προβεί η αιτούσα στις απαραίτητες ενέργειες το συντομότερο δυνατό (πρβλ. Δ94/2020 γνώμη της Αρχής σελ. 19), δεν προσκομίζονται στοιχεία από τα οποία να προκύπτει είτε η εκκίνηση διαγωνιστικής διαδικασίας είτε οι λόγοι για τους οποίους δεν έχει προβεί έως σήμερα η αναθέτουσα αρχή στις δέουσες σχετικές ενέργειες.

Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι η προαναφερόμενη, γνωστή στην αναθέτουσα αρχή, ανάγκη κάλυψης νέων δρομολογίων μεταφοράς μαθητών, τα οποία προκύπτουν κατά τη συνήθη πείρα μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας εγγραφών των μαθητών και κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, μπορεί να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά (χωρίς να απαιτείται κάθε φορά η προσφυγή στην εξαιρετική διαδικασία της διαπραγμάτευσης του άρθρου 32 ν. 4412/2016) εάν η αναθέτουσα αρχή ακολουθήσει την ενδεδειγμένη, εν προκειμένω, λύση της προκήρυξης δημόσιας σύμβασης, μέσω κατάλληλου Δυναμικού Συστήματος Αγορών (Δ.Σ.Α.). Και τούτο, διότι στο Α' στάδιο, της «Δημιουργίας του ΔΣΑ», καθορίζονται μόνο οι γενικοί και ειδικοί όροι συμμετοχής των οικονομικών φορέων για την εγγραφή τους σε μία ή περισσότερες κατηγορίες με βάση την αίτηση συμμετοχής τους, ενώ στο Β' Στάδιο «Πρόσκληση υποβολής προσφορών για τη σύναψη επιμέρους συμβάσεων» μπορεί να αντιμετωπιστεί η περίπτωση που προκύπτουν νέα δρομολόγια κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους.

Προς τον σκοπό αυτό, επισημαίνεται ότι η Αρχή έχει εκδώσει υπόδειγμα διακήρυξης για τη δημιουργία ΔΣΑ (άνω των ορίων) και την ανάθεση, μέσω αυτού, επιμέρους συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών από τις Περιφέρειες, μέσω της χρήσης κατάλληλων τεχνικών και εργαλείων. Το ως άνω υπόδειγμα, αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Αρχής, αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο που μπορεί να συμβάλλει στην ευελιξία, την επιτάχυνση των διαδικασιών, τη μείωση των διοικητικών βαρών και την άμβλυνση των μέχρι σήμερα προβλημάτων, τα οποία εντοπίζονται τόσο στον σχεδιασμό όσο και κατά τη διαδικασία σύναψης και, κυρίως, εκτέλεσης των συμβάσεων μεταφοράς μαθητών Α'βάθμιας και Β' βάθμιας εκπαίδευσης, με σκοπό τη διασφάλιση ποιοτικότερων υπηρεσιών και την αδιάλειπτη παροχή τους (πρβλ. το υπ' αριθμ. 2595/13.05.2019 σχετικό ενημερωτικό έγγραφο της Αρχής με θέμα «Έκδοση από την Αρχή υποδείγματος διακήρυξης για την ανάθεση συμβάσεων παροχής υπηρεσιών

μεταφοράς μαθητών, μέσω ΔΣΑ» [ΑΔΑ 6ΥΖ4ΟΞΤΒ-ΨΔΠ], το οποίο βρίσκεται επίσης αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Αρχής).

(ν) Ως προς την ανάθεση της εξεταζόμενης σύμβασης στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο

Καταρχήν επισημαίνεται ότι, λόγω του εξαιρετικού χαρακτήρα της ρύθμισης του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' ν. 4412/2016, η εφαρμογή της συγκεκριμένης εξαιρετικής διαδικασίας για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων κατόπιν διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης επιτρέπεται επί τη βάση της προσωρινής κάλυψης των επικαλούμενων κατεπειγουσών αναγκών και όχι του συνόλου των παγίων και διαρκών αναγκών της αναθέτουσας αρχής (βλ. πχ. αποφάσεις 56/2015 και Δ75/2019 της Αρχής), ενώ για τα αγαθά, τα έργα και τις υπηρεσίες που είναι απαραίτητα μετά την περίοδο της προσωρινής κάλυψης της κατεπείγουσας ανάγκης η αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να προσφύγει σε ανοικτή ή κλειστή διαδικασία σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του ισχύοντος νομικού πλαισίου.

Επομένως, το, κατ' επίκληση των ανωτέρω διατάξεων του ν. 4412/2016, αίτημα πρέπει να υποβάλλεται στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο και όχι να καλύπτει το σύνολο των αναγκών της αιτούσας αναθέτουσας αρχής, καθώς αυτές μπορούν να καλύπτονται με δημόσιες συμβάσεις που συνάπτονται με τις συνήθεις διαγωνιστικές διαδικασίες ανάθεσης (βλ. πχ. αποφάσεις Δ127/2018 και Δ75/2019 της Αρχής). Στην ίδια λογική, όπως έχει κριθεί με τη Δ84/2019 απόφαση της Αρχής επί αιτήματος διαπραγμάτευσης αναθέτουσας αρχής υποβληθέντος υπό την ίδια ως άνω νομική βάση, *“δεδομένου δε ότι οι εξαιρετικές περιπτώσεις αυτές απαιτούν άμεσες παρεμβατικές ενέργειες για την κάλυψη των κατεπειγουσών αναγκών, η προσφυγή στη διαπραγμάτευση, στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να περιορίζεται στην ανάθεση εκείνων των υπηρεσιών που κρίνονται αναγκαίες για την άμεση εξυπηρέτηση και ανακούφιση των σχετικών αναγκών”*.

Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από την εξέταση του προϋπολογισμού εκάστου εκ των 3 νέων δρομολογίων μεταφοράς μαθητών του εξεταζόμενου αιτήματος, το αίτημα αφορά στην εκτέλεση μεταφορικού έργου, το οποίο εκτείνεται έως τη λήξη του σχολικού έτους 2020-2021, χωρίς να καταλαμβάνει περαιτέρω χρονικό διάστημα. Σε κάθε περίπτωση, στο αίτημα αναφέρεται ότι, *«Η λήψη Απόφασης περί παράτασης των συμβάσεων που ήταν σε ισχύ την 30^η-6-2020 έγινε σε εφαρμογή των διατάξεων του ν.4713/20 αρ.33, καθώς ο σχεδιασμός του Διαγωνισμού ή Δυναμικού Συστήματος Αγορών προϋποθέτει το σχεδιασμό των δρομολογίων που χρειάζονται οι σχολικές μονάδες κατά το σχολικό έτος 2020-21, ενέργεια η οποία τελεσφορεί αφού τερματίσουν οι εγγραφές των μαθητών, οι οποίες είναι σχεδόν ατέρμονες, καθώς οι αιτήσεις των γονέων γίνονται δεκτές χωρίς προϋποθέσεις και χρονικούς περιορισμούς, δυνάμει των αρ.Φ7/118139/ΦΔ/Δ1 Απόφαση Υπ. Παιδείας και Θρησκευμάτων ΦΕΚ3838/2020 και του Π.Δ.79/17 ΦΕΚ109/Α)[...] Η δαπάνη που προκύπτει για το εν λόγω αίτημα αφορά 90 ημέρες το μέγιστο, ήτοι από της αναθέσεως και μέχρι την ολοκλήρωση του Διαγωνισμού ή Δ.Σ.Α.»*

Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα λόγω των εκτάκτων μέτρων αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού και της ενδεχόμενης καθυστέρησης, για το λόγο αυτό, ολοκλήρωσης μίας σχετικής διαγωνιστικής διαδικασίας, διαφαίνεται ότι το υπό κρίση αίτημα αφορά στην ανάθεση δρομολογίων που κρίνονται αναγκαία για την άμεση εξυπηρέτηση και ανακούφιση των σχετικών αναγκών της (πρβλ. Δ94/2020 γνώμη της Αρχής).

Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται στην αναθέτουσα αρχή η ανάγκη να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες το συντομότερο δυνατό για την άμεση εκκίνηση διαγωνιστικής διαδικασίας για την κάλυψη των νέων αναγκών της, οι οποίες δεν καλύπτονται από τις υφιστάμενες, ήδη παραταθείσες, συμβάσεις και –αν μη τι άλλο –απαρέγκλιτα για την ανάθεση των συμβάσεων μεταφοράς μαθητών του επόμενου σχολικού έτους 2021-2022, είτε μέσω χρήσης του ενδεδειγμένου Δυναμικού Συστήματος Αγορών είτε με την εκκίνηση νέας διαγωνιστικής διαδικασίας προκήρυξης δημόσιας σύμβασης υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών «με τον κλασικό τρόπο». Στην τελευταία δε αυτή περίπτωση, επισημαίνεται η δυνατότητα της αναθέτουσας αρχής να προβλέψει στις σχετικές διακηρύξεις των διαγωνισμών, επιπλέον των δικαιωμάτων προαίρεσης που ορίζονται ρητά στις διατάξεις της ΚΥΑ υπ' αριθ. 50025/19.9.2018 με τίτλο "Μεταφορά μαθητών δημόσιων σχολείων από τις Περιφέρειες" (ΦΕΚΒ' 4217/26.9.2018), ρήτρα τροποποίησης της σύμβασης κατά την εκτέλεση, προκειμένου να μπορεί να καλύψει (πχ. κατ' άρθρο 132 παρ. 1 περ. α' ν. 4412/20162) τυχόν νέα παρόμοια δρομολόγια μεταφοράς μαθητών δημοσίων σχολείων χωρικής της αρμοδιότητας, τα οποία δύναται να προκύψουν κατά τη συνήθη πείρα μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας εγγραφών των μαθητών για το σχολικό έτος 2021-2022 (πρβλ. σχετικώς Δ5/2020, Δ18/2020, Δ13/2021 γνώμες της Αρχής).

Συνεπώς, δέον όπως εκκινηθεί άμεσα η κατά τα ανωτέρω νέα διαγωνιστική διαδικασία για την παροχή υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών, και δη μέσω της ενδεδειγμένης λύσης της προκήρυξης Δυναμικού Συστήματος Αγορών (ΔΣΑ), γεγονός το οποίο επισημαίνεται ότι θα ληφθεί υπόψη από την Αρχή για την διαμόρφωση της κρίσης της για την παροχή γνώμης, σε περίπτωση υποβολής μελλοντικού αιτήματος από την ίδια αναθέτουσα αρχή για νέα / απρόβλεπτα δρομολόγια που τυχόν προκύψουν (πρβλ Δ13/2021 γνώμη της Αρχής).

Β. Ως προς το αίτημα της αναθέτουσας αρχής για την ανάθεση τεσσάρων (4) άγονων δρομολογίων (Ε395,Ε396,Ε397, Ε414) βάσει του άρθρου 32 παρ. 2 περ. α' του ν. 4412/2016:

4.7. Με το με αρ. πρωτ. 12996/27.01.2021 (αρ. πρωτ. εισερχ. Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 572/27.01.2021) έγγραφο του Τμήματος Προμηθειών της Διεύθυνσης Οικονομικού της Περιφέρειας Πελοποννήσου – Περιφερειακή Ενότητα Λακωνίας, η Περιφέρεια Πελοποννήσου αιτήθηκε την παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής και για την ανάθεση τεσσάρων (4) άγονων δρομολογίων (Ε395,Ε396,Ε397, Ε414) με Μικρά λεωφορεία, ΔΧ Επιβατικά – ΤΑΞΙ μεταφοράς μαθητών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχολικού έτους 2020-2021, κατόπιν εν μέρει άγονης διαδικασίας διαπραγμάτευσης, η οποία διενεργήθηκε σε συνέχεια της υπ' αριθμ. Δ94/2020 σύμφωνης γνώμης της Αρχής, συνολικού προϋπολογισμού 8.916,30 € χωρίς ΦΠΑ.

Ως προς την εξέταση του δεύτερου αιτήματος, που αφορά σε προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης, κατ' άρθρο 32 παρ. 2 περ. α' του ν. 4412/2016, για τέσσερα (4) άγονα δρομολόγια κατόπιν εν μέρει άγονης διαδικασίας διαπραγμάτευσης, η οποία διενεργήθηκε σε συνέχεια της υπ' αριθμ. Δ94/2020 σύμφωνης γνώμης της Αρχής, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Η εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 32 παρ. 2 περ. α του ν.4412/2016, της οποίας γίνεται ρητά επίκληση από την αιτούσα και στη βάση της οποίας οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις προσφεύγοντας σε διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς να προηγείται δημοσίευση σχετικής προκήρυξης, προϋποθέτει:

α) να έχει προηγηθεί ανοικτή ή κλειστή διαδικασία,

β) να μην έχει υποβληθεί κατά την ανωτέρω νομίμως διεξαχθείσα και προηγηθείσα ανοικτή ή κλειστή διαδικασία, καμία προσφορά ή αίτηση συμμετοχής είτε καμία από τις υποβληθείσες προσφορές ή αιτήσεις συμμετοχής να μην κρίνεται κατάλληλη και

γ) να μην τροποποιούνται ουσιωδώς οι αρχικοί όροι της σύμβασης κατά την προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση. Επιπλέον, προϋποθέτει ότι σε περίπτωση σχετικού αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Αναθέτουσα Αρχή οφείλει να προβεί στη διαβίβαση προς αυτήν, σχετικής εκθέσεως.

Εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, προκύπτουν τα εξής:

Α) Ως προς την προϋπόθεση της προηγούμενης νομίμως διεξαχθείσας ανοικτής ή κλειστής διαδικασίας:

Όπως αναλυτικά εκτέθηκε ανωτέρω, η αναθέτουσα αρχή δεν έχει διενεργήσει (ούτε καν έχει εκκινήσει) διαγωνιστική διαδικασία, είτε ανοικτή είτε κλειστή, για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών, τα δε επικαλούμενα τέσσερα (4) «άγωνα» δρομολόγια, όπως επικαλείται η αιτούσα, προέκυψαν κατόπιν της διεξαχθείσας διαδικασίας διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης, στην οποία η αιτούσα προέβη σε συνέχεια της υπ' αριθμ. Δ94/2020 σύμφωνης γνώμης της Αρχής και η οποία απέβη εν μέρει άγονη.

Ως εκ τούτου, ελλείπει η πρώτη προϋπόθεση της «προηγούμενης νομίμως διεξαχθείσας ανοικτής ή κλειστής διαδικασίας» για την εξέταση της επικαλούμενης νομικής βάσης του άρθρου 32 παρ. 2 περ. α' του ν. 4412/2016 και, κατά συνέπεια, δεν τυγχάνει εφαρμογής η συγκεκριμένη νομική βάση. Με βάση τα ανωτέρω, παρέλκει η εξέταση της συνδρομής των λοιπών προϋποθέσεων εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 32 παρ. 2 περ. α' του ν. 4412/2016 για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τα τέσσερα (4) αιτούμενα «άγωνα» τμήματα.

Εντούτοις, επισημαίνεται ότι, για τα ανωτέρω αιτούμενα τέσσερα (4) δρομολόγια, έχει παρασχεθεί η υπ' αριθμ. Δ94/2020 σύμφωνη γνώμη της Αρχής για την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης, βάσει των διατάξεων του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016, έως τη λήξη του σχολικού έτους 2020 -2021, ήτοι μέχρι τις 30/6/2021. Με δεδομένο ότι εξακολουθούν να συντρέχουν οι προϋποθέσεις προσφυγής στην εξαιρετική διαδικασία της διαπραγμάτευσης, όπως είχαν εξεταστεί κατά την έκδοση της εν λόγω γνώμης, και λαμβάνοντας υπόψη ότι, εν προκειμένω, η σύμφωνη γνώμη της Αρχής έχει παρασχεθεί, όπως προειπώθηκε, μέχρι τη λήξη του τρέχοντος σχολικού έτους (έως τις 30/6/2021), είναι στην ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής να επαναλάβει (ακόμη και περισσότερες φορές, εφόσον δεν τελεσφορήσει) τη διενέργεια διαδικασίας διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης, και χωρίς την ανάγκη έκδοσης νέας, προς τούτο, γνώμης της Αρχής, κατά τέτοιο τρόπο ώστε ο χρόνος εκτέλεσης των συμβάσεων μεταφοράς μαθητών που θα ανατεθούν, να ολοκληρωθεί μέχρι το πέρας του χρονικού διαστήματος για το οποίο έχει δοθεί η σύμφωνη γνώμη (ήτοι έως τις 30/6/2021).

Και στο σημείο αυτό επαναλαμβάνεται ότι, δέον όπως τηρηθούν οι ανωτέρω αναφερόμενες συστάσεις της Αρχής για άμεση εκκίνηση νέας διαγωνιστικής διαδικασίας - και δη απαρέγκλιτα για την ανάθεση των συμβάσεων μεταφοράς μαθητών του επόμενου σχολικού έτους 2021-2022.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ενόψει των προεκτεθέντων, με βάση το διδόμενο πραγματικό και από την υπαγωγή αυτού στις προαναφερόμενες και ερμηνευόμενες διατάξεις, η Αρχή ομόφωνα αποφασίζει:

A. Την παροχή σύμφωνης γνώμης, κατά το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, επί του εξεταζομένου αιτήματος της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την προσφυγή της σε διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, προκειμένου για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, **για τρία (3) νέα δρομολόγια**, χωρικής αρμοδιότητας της Π.Ε. Λακωνίας, για το σχολικό έτος 2020-2021, σύμφωνα με την περίπτωση γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, λόγω συνδρομής των προς τούτο τασσόμενων υπό του νόμου προϋποθέσεων.

B. Την απόρριψη του αιτήματος της Περιφέρειας Πελοποννήσου και τη μη παροχή σύμφωνης γνώμης, κατά το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, για την προσφυγή της σε διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, προκειμένου για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, **για τέσσερα (4) άγονα δρομολόγια**, χωρικής αρμοδιότητας της Π.Ε. Λακωνίας, για το σχολικό έτος 2020-2021, σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, λόγω μη συνδρομής των προς τούτο τασσόμενων υπό του νόμου προϋποθέσεων.

Αθήνα, 23 Φεβρουαρίου 2021

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο Πρόεδρος

Γεώργιος Καταπόδης